

Eesti hiied

743 hiieaadset ja hiienimelist suuremat kogukondlikku looduslikku pühapaika on teada ajalooliste andmete ja seniste väliuuringute põhjal. Lisaks neile on teada vähemalt paar tuhat üksikut püha kivi, puud jm looduslikku pühapaika. Valdav enamus neist alles ootab täpsemat kaardistamist

Eesti elanike hoiakud hiite ja teiste looduslike pühalpaikade suhtes. Avaliku arvamuse uuring 2014

Hiite Maja SA, Tartu Ülikool, Faktum ja Ariko

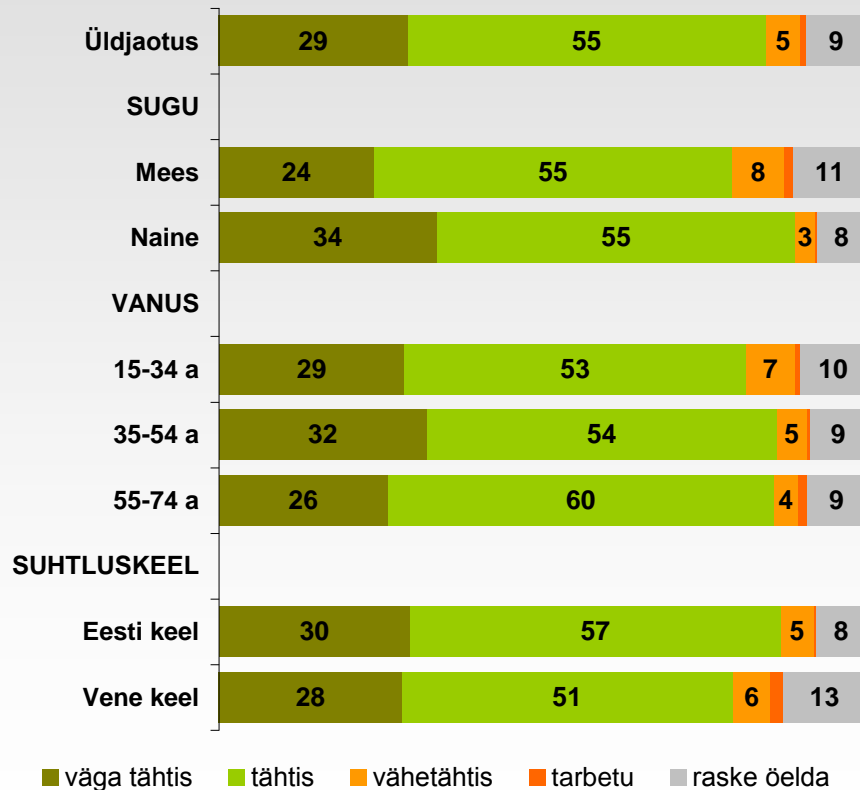
*Ahto Kaasik
Tartu Ülikooli looduslike
pühapaikade keskus*

Tammelauri tamm – Eesti tuntuim pühapuu. Arne Ader

Eesti inimesed peavad pühapaikade kaitsmist tähtsaks (84%)

Kui tähtis on Teie meelest hiite ja teiste looduslike pühapaikade kaitsmine?

% valimist, N=1000

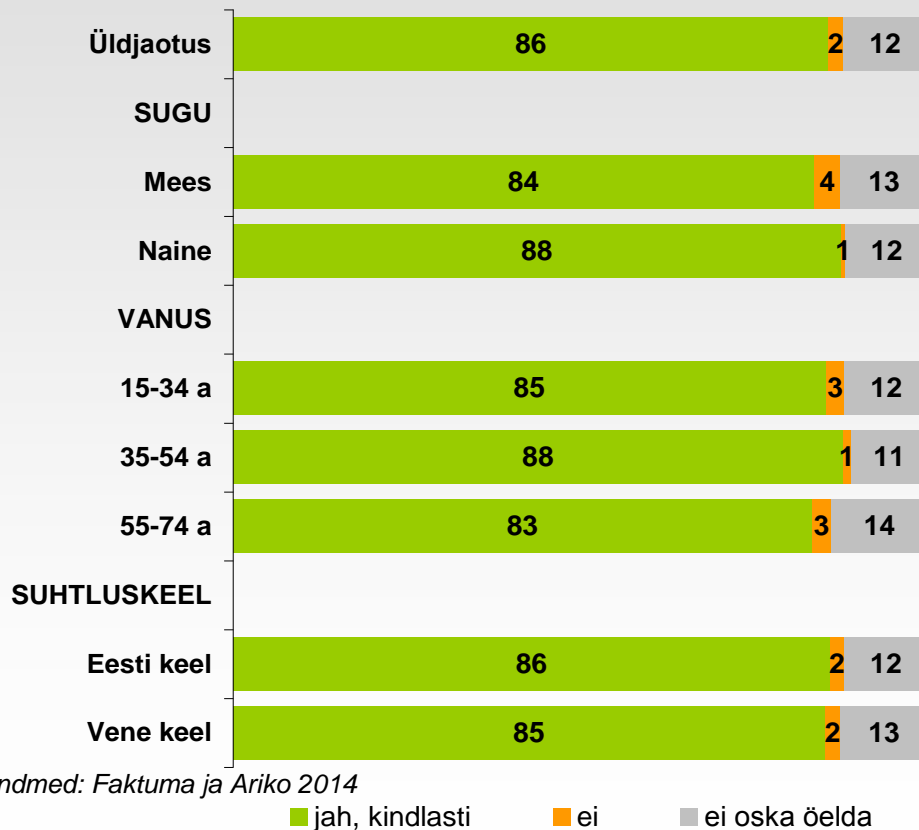

Väike osa elanikest (6%) ei pea pühapaikade kaitsmist vajalikuks

Inimesed soovivad, et riik tagaks pühapaikade säilimise (86%)

Kas riik peaks tagama looduslike pühapaikade säilimise?

% valimist, N=1000

Andmed: Faktuma ja Ariko 2014

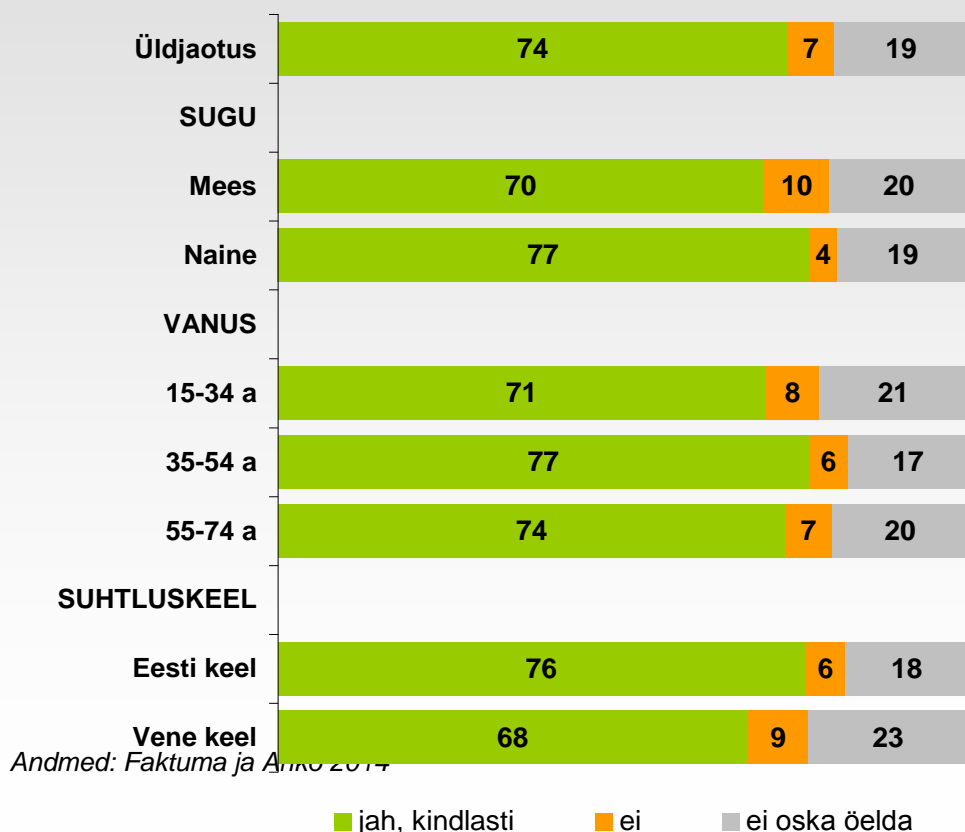
Sarnane hoiak valitseb läbivalt kõigis ühiskonnarühmades

Vaid 2% leiab, et riik ei peaks tagama pühapaikade säilimist

Riik ja omavalitsused peaksid panustama pühapaikade hoidmisse samavõrra kirikutega (74%)

Kas riik ja kohalikud omavalitsused peaks hiite ja teiste looduslike pühapaikade hoidmisse panustama samavõrra kui kirikute säilimisse?

% valimist, N=1000

Kõigest 7% leiab, et pühapaiku ei peaks rahastama võrdset kirikutega

Mida tuleks pühapaikade kaitseks teha?

Millised on Teie arvates peamised probleemid hiite ja teiste looduslike pühapaikade kaitsmisel Eestis?

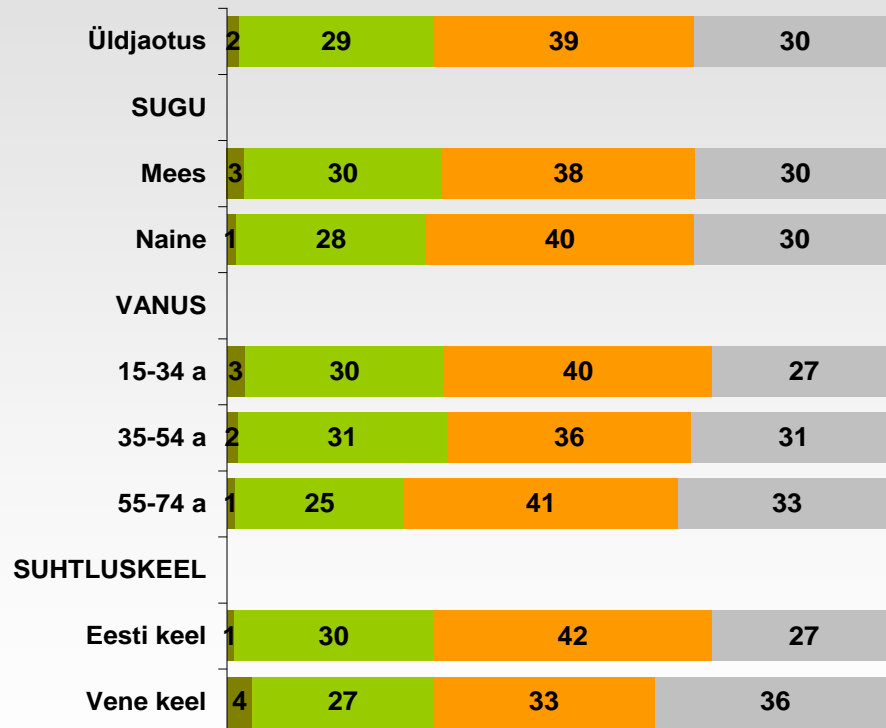

Inimesed on pühapaiku ohustavatest teguritest teadlikud, kuid ei taju veel ohu ulatust. Kuni 3000 pühapaika on lähemal kümnendil hävimas unustamise tõttu, ehk seepärast, et neid pole seni kardistatud.

Pühapaikade tähtsustamine pole pelgalt hoiak, enamusi inimesi soovib neid ka küllastada

Kui sageli olete seni küllastanud mõnd looduslikku pühapaika?

% valimist, N=1000

Andmed: Faktuma ja Ariko 2014

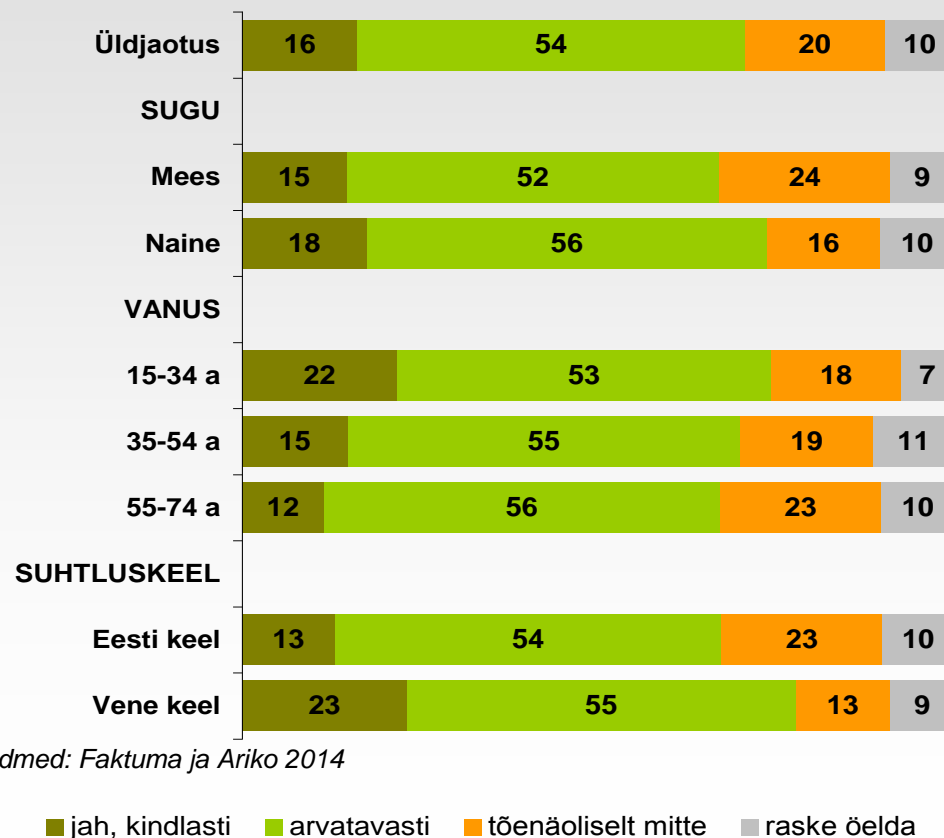
- vähemalt kord kuus
- vähemalt kord aastas
- kord mõne aasta tagant
- ei oska öelda

Pea kolmandik inimesi küllastab looduslikke pühapaiku vähemalt kord aastas (31%), kord mõne aasta tagant aga 70%. Ilmselt on pühapaikade küllastajate hulk veelgi suurem, sest pühapaiku tutvustav teave on koha peal reeglina napp, või puudub (nt Taevaskoda, Saula Siniallikad, Pühajärv, Kaali järv jt)

Pühapaiku külastataks senisest enam, kui neid puudutav teave oleks paremini kättesaadav

Kas külastaksite pühapaiku sagedamini, kui info nende kohta oleks paremini kättesaadav?

% valimist, N=1000

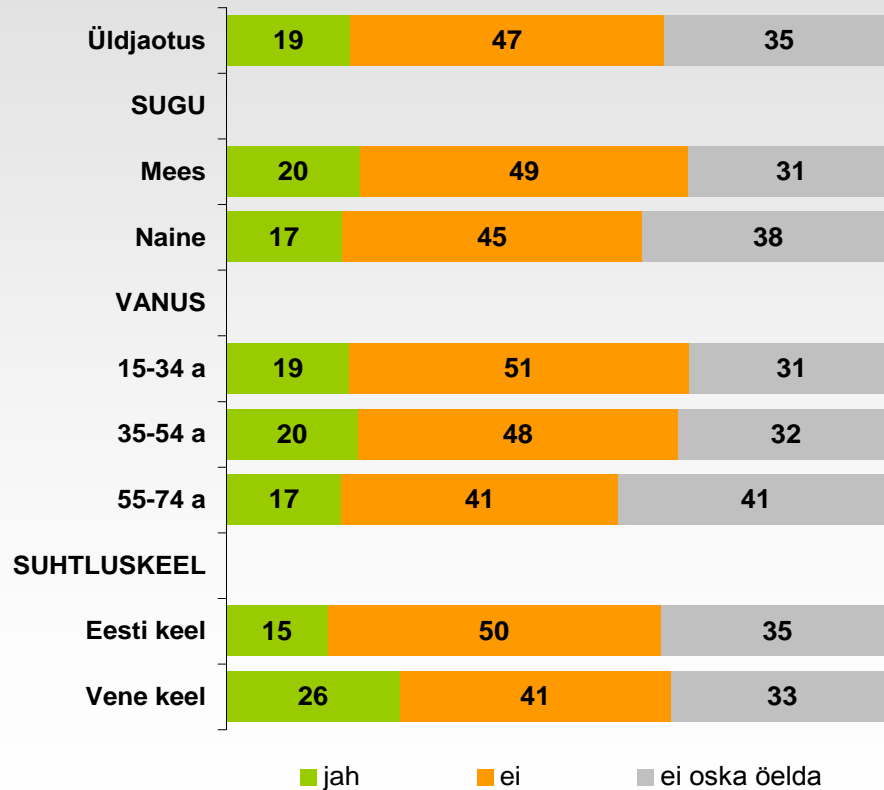
Andmed: Faktuma ja Ariko 2014

Teabe parema kättesaadavuse korral külastaks pühapaiku enam 70% vastanuist

Eriliselt tähtis looduslik pühapaik on pea igal viiendal Eesti elanikul

Kas mõni looduslik pühapaik on Teie jaoks eriliselt tähtis?

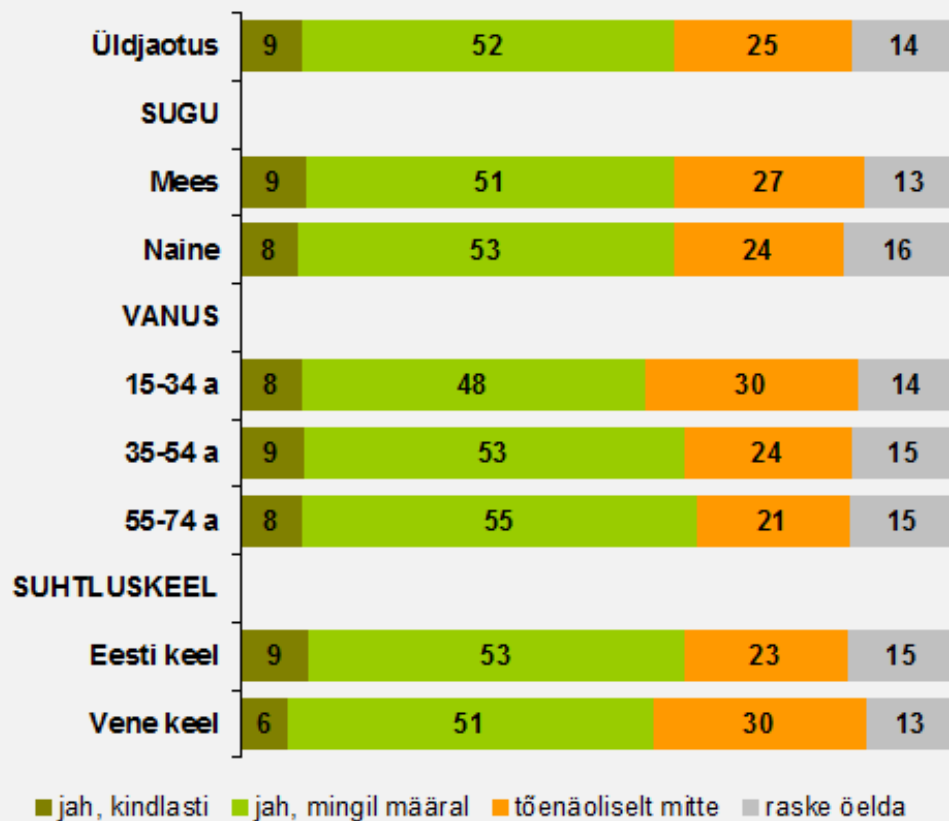
% valimist, N=1000

Eesti elanikud on valmis pühapaikade hoidmiseks ka ise tegutsema

Kas te oleksite isiklikult valmis kaasa lööma hiite ja teiste looduslike pühapaikade parema kaitsmise ettevõtmistes?

% valimist, N=1000

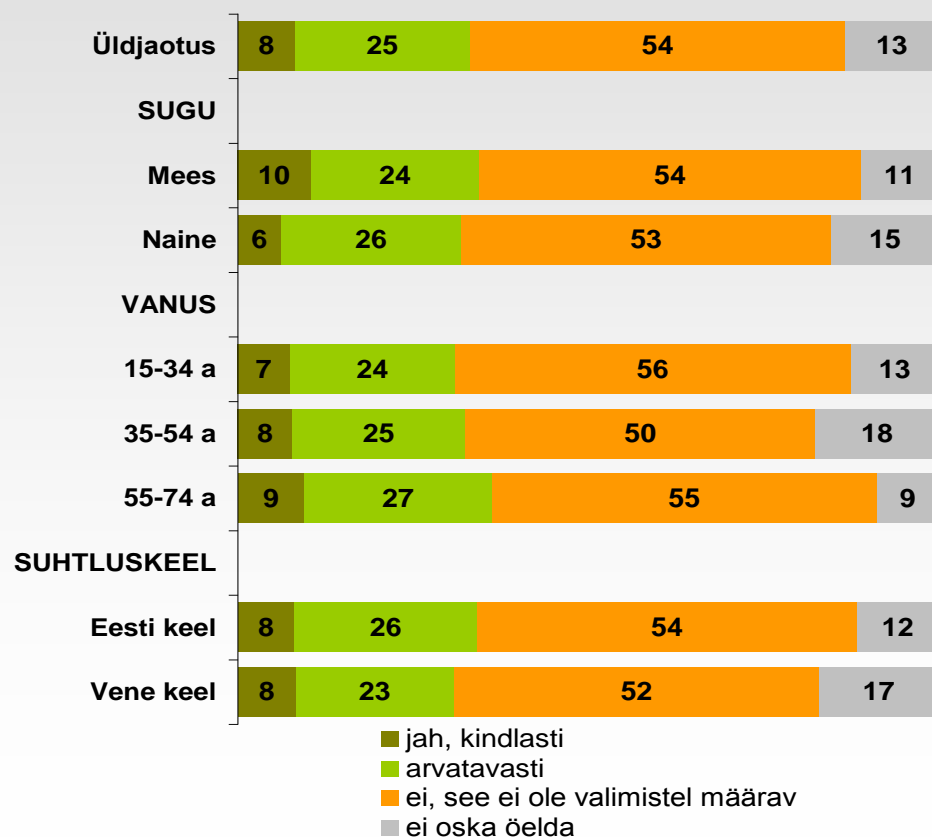

61% Eesti elanikest on valmis osalema pühapaikade kaitsmises

Kuni kolmandik valijatest võivad 2015. a Riigikogu valimistel eelistada hiiesõbralikke kandidaate

Kas eelistate 2015. a Riigikogu valimistel kandidaati, või erakonda, kes lubab tagada hiite ja teiste looduslike pühapaikade säilimise?

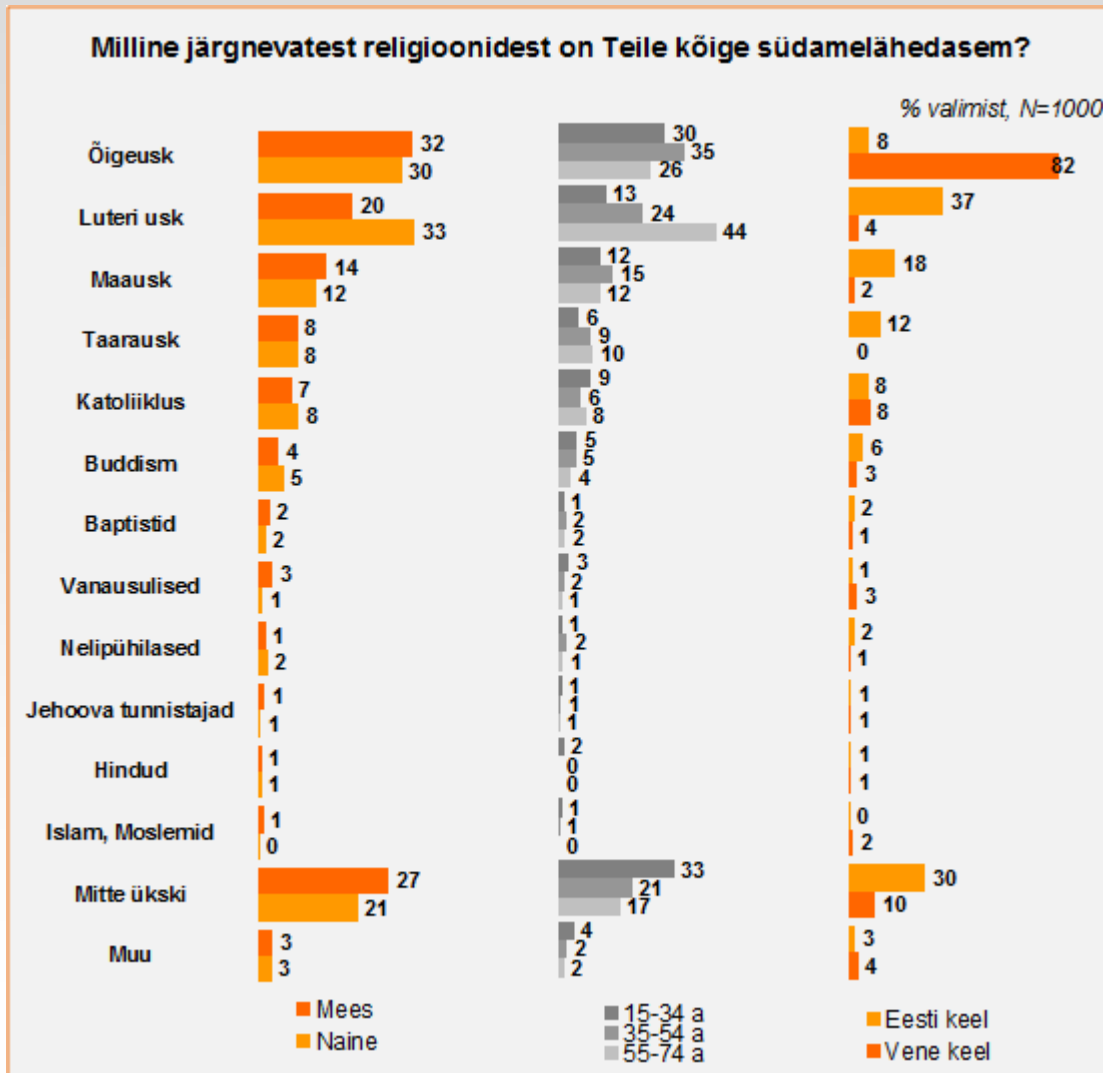
% valimist, N=1000

Hiiesõbralikke kandidaate eelistab 2015. a valimistel 73000 - 301000 valijat (aluseks on võetud 2011. a hääleõiguslike kodanike arv).

Kolmandik valijaskonnast oleks moodustanud 2011. a Riigikogu valimistest osavõtnutest 51,9%

Usulised eelistused

Kõige südamelähedasem religioon Eesti elanike hulgas: õigeusk: 31%, luterlus: 27%, usu-leiged: 24%, maa- ja taaraus 21%, katoliiklus 8%

Eestlaste hulgas: luterlus: 37%, usuleiged: 30%, maa- ja taaraus 30%, katoliiklus 8%, õigeusk 8%.

26% vastanuist pidas kõige südame- lähedasemaks korraga kahte religiooni.

Looduslike pühapaiku väärtustav ühiskondlik hoiak ei tunne maailmavaatelisi piire

Hiite ja teiste looduslike pühapaikade kaitsmine on tähtis või väga tähtis: keskmiselt 84%, luterlus 90%, katoliiklus 87%, õigeusk 84%, usuleigus 79%. Maausk 97% ja taarausik 96%.

Riik peaks tagama looduslike pühapaikade säilimise: keskmiselt 86%, õigeusk 88%, katoliiklus 88%, luterlus 85%, usuleigus 82%. Maausk 95% ja taarausik 98%.

Riik ja kohalikud omavalitsused peaksid hiite ja teiste looduslike pühapaikade hoidmisse panustama samavõrra kui kirikute säilimisse: keskmiselt 74%, luterlus 76%, katoliiklus 76%, õigeusk 73%, usuleigus 68%. Maausk 89%, taarausik 90%

Eelistab kindlasti või arvatavasti 2015. a Riigikogu valimistel kandidaati, või erakonda, kes lubab tagada hiite ja teiste looduslike pühapaikade säilimise: keskmiselt: 33%, katoliiklus 39%, luterlus 33%, õigeusk 33%, usuleigus 21%. Maausk 52%, taarausik 57%.

Lisateavet uuringust

Tellija: Hiite Maja SA

Küsimustiku valmistas ette Tartu Ülikooli looduslike pühapaikade keskus

Teostaja: OÜ Faktum & Ariko

Küsitlusmeetod – veebiküsitlus üleriigilise uuringuteks eelvärvatud veebipaneeli raames (sisaldab ca 25 000 liiget)

Valim – N=1000 vastavalt elanikkonna sotsiaaldemograafilistele proportsioonidele vanuse, soo, peamise suhtluskeele ja elukoha lõikes vanusevahemikus 15-74 aastat

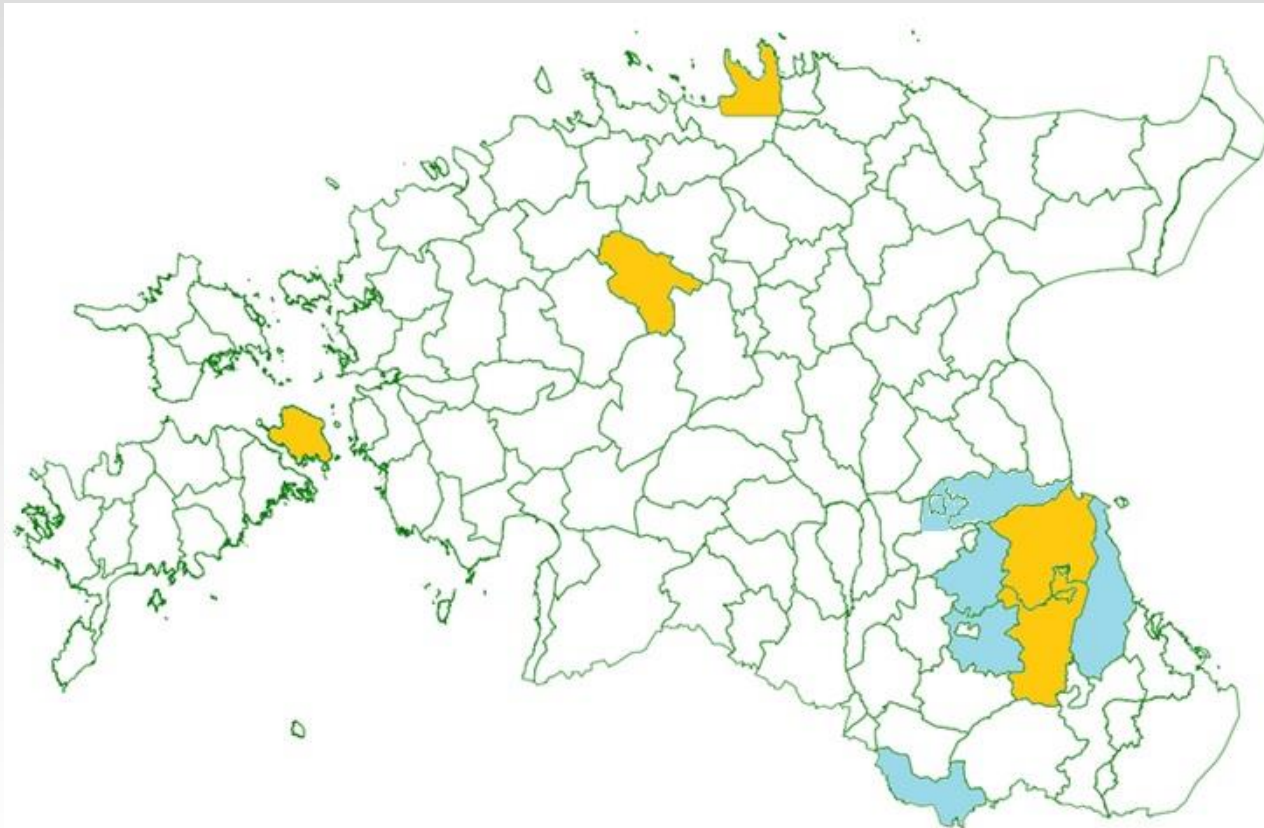
Temaatika – elanikkonna informeeritus ja hoiakud seoses hiite ja teiste looduslike pühapaikade kaitsmisega

Reas küsimustes esitatakse võrdlused 2011 ja 2012 a analoogsete uuringutega. Aruanne annab ülevaate uuringutulemustest ning meetoodilistest üksikasjadest.

Uuringu aruanne:

http://www.flaj.ut.ee/sites/default/files/www_ut/aruanne2014_faktumariko.pdf

Pühapaikade kaardistamine on algusjärgus.
Enamik pühapaiku on hävimas unustamise ja
teadmatu inimtegevuse tõttu

2014. a seisuga on pühapaigad kaardistatud Muhu, Juuru, Põlva ja Võnnu kihelkonnas ning Kuusalu kihelkonna põhjaosas. Eeluuring on tehtud Hargla, Räpina, Kambja, Kanepi ja Tartu kihelkonnas ning Nõo khk põhjaosas

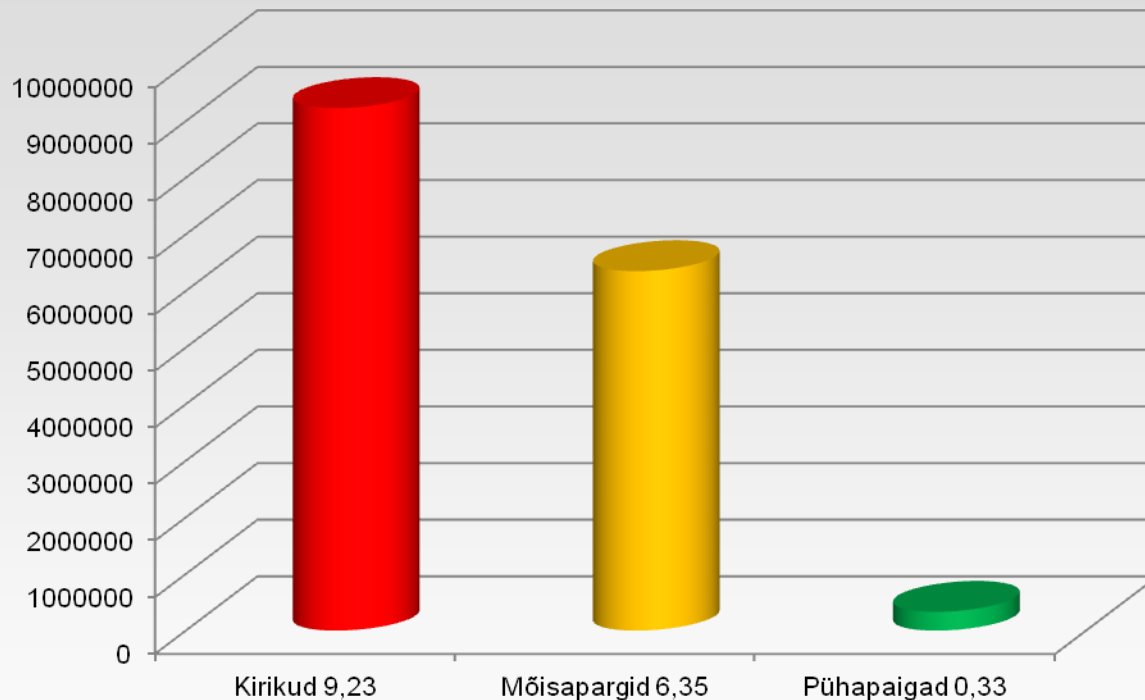
Riiklikul tasandil on alates 2004. a deklareeritud looduslike pühapaikade haruldust ning ohustatust

- Pühapaikade arengukava 2008-2012 rahastati 20% ulatuses. Selle jooksul jõuti teha pühapaikade kaardistamiseks vajalikud alustegevused. Kavandatud 35 kihelkonna asemel saadi pühapaigad kaardistada 4,5-s.
- Pühapaikade arengukava eelnõu 2015-2020 seab sihiks kaardistada kõik Eesti pühapaigad. Inventeeritakse eeldatavasti 3800-4500 pühapaika ning otsesest hävimisohust päästetakse kuni 3000 pühapaika.

Ametlik lageraie Maardu hiiemetsas 2011. a peale hiie erastamist. Riik erastab kaitsealuseid hiisi ka täna

Kultuuri- ja looduspärandi rahastamisel valitseb suur ebavõrdsus

Pühakodade programm 2003–2013: 9,23 miljonit eurot 197 kirikule. Keskmiselt ühele kirikule 46 853 eurot.

120 mõisapargi korrastamiseks KIKilt 2009–2013: 6,35 miljonit eurot. Keskmiselt ühele pargile 52 917 eurot.

Looduslike pühapaikade arengukava kogutoetus 2008–2012: 0,33 miljonit eurot.

Kahtlemata on kirikute ja mõisaparkide korrastamine oluline, kuid me ei tohi selle kõrval hävida lasta looduslikel pühapaikadel. Kultuuri- ja looduspärandi eri valdkondade rahastamisel valitseva suure ebavõrdsuse eest on vastutavad eelkõige riigieelarvet koostavad võimuerakonnad.

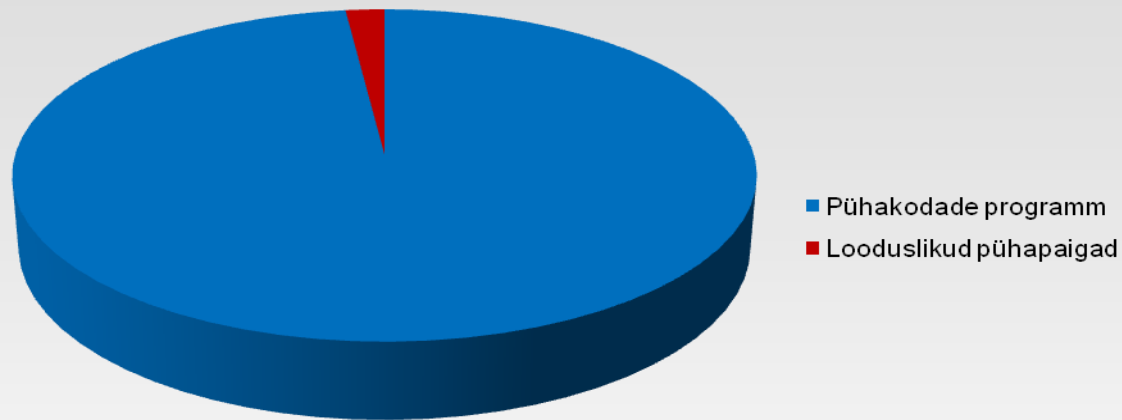
Kirikute remontimine on oluline, kuid selle kõrval ei tohi lasta looduslikel pühapaikadel hävida

- Pühapaikade arengukava 2015 – 2020 maksumus on 6,2 miljonit eurot. Sellest 81 % moodustab pühapaikade kaardistamise ja inventeerimisega seotud kulu.
- Arengukava keskendub kõige tähtsamale – pühapaikade kaardistamisele, et vältida nende lõplikku hävimist unustamise ja teadmatu inimtegevuse tõttu
- Sama palju on maksnud ainuüksi ühe kiriku – Tartu Pauluse kiriku – remonditööd. Seega kultuuri ja kitsamalt kultuuripärandi valdkonnas ei ole pühapaikade arengukava eelarve erakordne.

Pauluse kirik Tartus. Kuva: Wikimedia

2014. aastal erinevad toetused 52 korda

2014. a riigieelarvelised toetused: pühakodade programm 723 000 eurot, looduslikud pühapaigad 14 000 eurot. Siinkohal on oluline toonitada, et pühapaikade uurijad ja hoidjad peavad oluliseks ka kirikute kaitsmist. Esitatud võrdlused osutavad senisele ebavõrdsele eelarvepoliitikale, mis on soosinud looduslike pühapaikade hävimist.

Viiteid

Elanike hoiakud seoses hiite jt looduslike pühapaikadega. Avaliku arvamuse uuring 2014

http://www.flaj.ut.ee/sites/default/files/www_ut/aruanne2014_faktumariko.pdf

Pühapaikade arengukava 2015-2020 eelnõu:

http://www.flaj.ut.ee/sites/default/files/www_ut/lp_arengukava_2015_2020_140404_ametlik.pdf

Pühapaikade arengukava 2008-2012 koondaruanne:

http://www.flaj.ut.ee/sites/default/files/www_ut/koondaruanne_2008_2012.pdf

Looduslike pühapaikade andmekogu:

<http://andmekogu.hiis.ee/>

Seitse müüti hiitest. Riigikogu teabepäeva materjalid:

http://www.flaj.ut.ee/sites/default/files/www_ut/seitsemyytihiitest_140515.pdf

Voldik "Eesti looduslikud pühapaigad" tekst:

<http://hiis.ee/files/voldik2014.pdf>